

Vöörä, Koskeby, Lågpett, stempelan 2, 3 o. 4

-"- -"- Lågpettkangas XXX, XIV (forts),  
-"- -"- Miemois katj. helöden 12

Tegengren 1941

Berättelse över några i Vöörä sommaren 1941, med understöd av Finska Fornminnesföreningen, utförda gravundersökningar.

I enlighet med mitt för Föreningen i våras framtagda förslag till arbetsprogram skulle detta omfatta utgrävning av några små stemplaner på Lågpett i Koskeby.

Dessa stemplaner, 8 till antalet (se den till Nationalmuseum 1935 insända översiktskissen), ligga på en liten kulle och upptaga största delen av densamma, vars högsta punkt befinner sig c:a 1,10 m över marken i norr och öster, där åker omedelbart stöter till densamma; något mindre däremot över marken i de två andra väderstrecken. I söder löper lätt förbi kullen en väg till den stora grustäkten invid Lågpettbacken, som tar vid strax söder om nämnda väg och på vilken prof. Alfred Hackman 1919 undersökte resterna av 3 där befintliga rösen (se FM-FM 1920-1921, s. 42 f.). I väster åter går förbi kullen, på ett avstånd av 6 m från stemplanerna nr:is 1 och 2, vägen till Lågpettkangas, dit avståndet i nordlig riktning utgör omkring 240 m.

Hela stenplanskomplexen ligger på bonden Johannes Knubbs hemmansmark. Samtliga stenplaner fotografades utom n:o 1, som jag undersökt 1935. Av dessa visade sig dock n:o 5, på vilken en från roten mångförgrenad björk växer, och n:o 7, till hälften omslutande en större "jordfast" sten, efter avlägsnandet av mossor, lövavfall och kvistar, innehålla så mycket sten, att de kanske hellre borde karakteriseras som låga rösen. En totalvy av själva kullen togs även och bifogas denna berättelse.

Början av undersökningen gjordes med Stenplanen n:o 2.

Som framgår av såväl fotografien som kartan, på vilken alla sydliga stenar utmärktes, voro dessa till antalet få och till storleken övervägande små. Vid grävningen, som börjades vid sydvästra kanten, framgick, att stenarna, mest huvudsakligen och mindre - bottenstenarna dock något större av högst en halv mansbördas storlek - voro lagda i 2 lager. Kulturlagret, vars djup utgjorde 25-35 cm, var något sotblandad samt innehöll små kolstycken i mindre mängd. Även några små skorbrända stenar observerades.

Mot centrum antog kulturlagret i tjocklek, och stenarna voro här lagda i blott ett lager. På några ställen nådde bottenjorden - fin, gulbröd sand - nästan ända till ytan. I norra delen lägo stenarna åter i 2 lager och några bottenstenar voro av en mansbördas storlek. Även här anträffades något kol och några skorbrända stenar. - Brända ben hittades icke.

Fynd.

- 1: läderstycke på 10 cm:s djup ovanpå en större sten.

14294:1.

11294:2. Stenklumpar i stor mängd, strödda genom hela stensättningen.

Bilagor: karta, fotografi.

Stenplanen n:o 3.

Också på denna kunde endast här och där urskiljas stenar på ytan, mest i norra delen. Gränsen mot söder var otydlig. De sydliga stenarna, vilka alla inritades på kartan, voro mest huvudstora och något större.

Grävningen börjades vid norra kanten. Stenarna voro lagda i 1-2 lager. Mellan dem fanns rätt rikligt med småsten. Jorden innehöll mindre <sup>kolbitar</sup> och litet sot, också i botten sanden kunde här och var iakttagas sotstrimmar. Kulturlagret i nordvästra hörnet nådde ett djup av omkr. 40 cm, i nordöstra blott 10 cm. Några mindre skörbrända stenar hittades. I mitten voro stenarna lagda i blott ett lager, och kulturjorden nådde ett djup av blott 10 cm; den innehöll ganska mycket kol. Vid västra kanten var kulturlagret åter djupare (c:a 35 cm), medan det i södra delen nådde ungefär 15 cm. De största bottenstenarna, 3 till antalet, voro av en mansbördas storlek. - Stensättningen saknade brända ben.

Fynd.

1 liten <sup>11294:3</sup> järnbit, 1 <sup>11294:4</sup> kvartsbit, <sup>11294:5</sup> slaggstycken spridda över hela stensättningen.

Bilagor: karta, fotografi.

Stenplanen n:o 4.

Gränsen av denna var, utom vid norra kanten, tydligt markerad av en stenkreis, bestående av huvudstora och något större stenar. Innanför kretsen voro endast några stenar sydliga.

Grävningen börjades vid norra kanten. Jorden in-

4.  
innehöll mycket smästen, en mängd kolbitar samt sot. Ste-  
narna voro lagda i 1-2 lager; 2 st. voro av en mans-  
bördas storlek. Kulturlagret sträckte sig ned till ett djup  
av 35-45 cm. Några skorbrända stenar iakttagos och li-  
tet brända ben hittades. I södra delen var kulturlag-  
ret något grundare, 25-35 cm och innehöll även här li-  
tet brända ben och kolbitar. Stenarna voro också här lag-  
da i 1-2 lager.

### Fynd.

1: pilspets av järn på 35 cm:s djup.  
Brända ben, 1 järnbit, 2 kvartsbitar, litet keramik  
samt slaggstycken.

Bilagor: karta och fotografi.

Anm. Fotografierna av nr:is 5-8 närslutas, ehuru dessa  
stensättningar ej blevo undersökta.

\*

Då utbytet av grävningarna på Lägpett utföll mini-  
malt, ansåg jag mig icke böra utnyttja resten av stipen-  
diet för undersökning av de fyra återstående stensättningar-  
na här utan beslöt att överflytta till Lägpettkangas.

Naturförhållandena på och invid detta gravfält  
ha under årens lopp genom människans inverkan un-  
dergått några mindre förändringar. Det lilla lövskegssom-  
rådet, synligt på den i Nationalmuseums ägo befintliga kar-  
tan i sydöstra delen av gravfältet, har övervakats dels  
vid gravundersökningar, dels vid röjningsarbeten. Den  
naturliga äng, som syns söder om gravfältet och ös-  
ter om den från Lägpett kommande vägen, har bli-  
vit upplöjd till åker. Sedan flere år har jag här, på  
gränsen mellan gravfältet och åkern, öster om stenpla-  
nen n:o XXIII och stötande till denna, fäst min uppmärks-

sämbrat vid en liten något oval upphöjning, på vilken enstaka mindre stenar varit synliga och på vilken en c:a 30-årig asp växt. Då jag antagit, att denna lilla kulle, endast c:a 3 m lång och 2 m bred, innefattade en grav, bestöt jag att undersöka densamma.

↓ kop 1

Koskeby, Lågreltkangas.

N:o XXX, Abraham Klemets' arvingars h:n.

Denna hög, vars högsta punkt låg omkr. 0,5 m över den äster om densamma tillstötande åkern, var på sin yta gles besatt med övervägande små stenar, vilka alla utmärktes på kartan.

Vid grävningen anträffades vid sydvästra kanten brända ben samt litet kol och ganska mycket sot i ett kulturlager av 50 cm:s djup. I sydöstra delen mätte kulturlagret blott omkr. 30 cm, medan det i mitten sträckte sig ned till ett djup av 70-90 cm. Några egentliga stenslager funnos icke i högen utan blott enstaka stenar inbäddade i jorden och utmärkande bottenen. Stenarna voro mest huvudstora och mindre, men några få av en mansbördas storlek förekommo i bottenen och under dem alla syntes sot. Kol anträffades dock blott i mindre mängd, och de skörbrända stenarna voro inte talrika, varför likvälet inte synes ha varit anlagt på platsen för högen.

I norra delen av graven anträffades ett större stenblock, vars övre yta var plan och svagt sluttande mot Nö. Höjden från blockets övre yta till högens yta utgjorde 53 cm, medan själva blocket i höjd mätte 40 cm. Jorden ovanpå stenblocket bestod av fin, vit sand, innehållande enstaka små kolstycken och täckt av ett kulturlager av blott 5-10 cm:s tjocklek.

## Fynd.

1: <sup>11295:1</sup> fragment av bronsföremål.  
<sup>11295:2</sup> Brända ben, 1 st. <sup>11295:3</sup> fragmentarisk hästtand, <sup>11295:4</sup> 5 berkärtsbitar, <sup>11295:5</sup> 2 kvartsbitar samt <sup>11295:7</sup> berklinings- och <sup>11295:8</sup> slaggstycken strödda över hela graven.

Bilagor: karta och fotografi.

År 1925 undersöktes på Lägpekkangas det ganska stora (10x10 m) röset n:o XIV. Då jag genom inträffat förhinder blott ett par timmar om eftermiddagarna kunde vara ledig, hade jag överlämnat kartläggningarbetet samt övervakandet av utgrävningen under den tid jag nödgades vara frånvarande åt en av mina söner. Undersökningen slutfördes dock icke, i det att rösets östra och norra delar lämnades orörda. Dessa delar blevo inte heller utsatte på kartan. Denna försummelse, som irriterat mig var gång jag besökt Lägpekkangas, beslöt jag att nu gott göra.

N:o XIV, Abraham Klemets' arvingars h:n (kompletterande undersökning).

Grävningen börjades vid östra kanten. Stenarna lägo i 3-4 lager och voro övervägande kvadrata och mindre, men också större funnos, särskilt bland bottenstenarna, under vilka sot ofta kunde skönjas. Sand och småsten förekom mellan stenarna i lagren, men på flere ställen funnos tomrum. Övanpå stenarna låg det egentliga kulturlagret med en tjocklek av c:a 35-40 cm, bestående av sand och humus, sparsamt insprängt med mindre stenar, av vilka några voro skörbrända. I detta lager lägo brända ben, litet kol och sot.

Samma fördelning av stenar och kulturlager iakttogos även i nordöstra och norra delen. Stenarna voro

vid kanten lagda i 2-3 lager, längre inåt i 4-5 lager. De största voro bottenstenarna, vilka lägo inbäddade i naturjorden; ett par av dem voro av omkr. 2 mansbördors storlek. Några av dessa bottenstenar voro undertill sotiga, och under dem fanns ett helt tunt sotskikt. Mellan stenarna i lagren, särskilt i norra delen, fanns småsten i riklig mängd, men endast obetydligt med jord, som tydligen rasat ned från det jordtäckte, med vilket röset höljts, men tomrum gapade dock flerstädes mellan de större stenarna.

Jordfyllningen ovanpå stenlagren växlade i tjocklek från 10 à 15 cm vid kanten till 40 cm längre inåt. Avståndet från rösytan till bottenjorden utgjorde på de djupaste ställena 1-1,25 m. I jordtäcktet observerades några små kolstycken samt enstaka mindre skörbrända stenar.

Fynden, i vilkas granskning litet brända ben hittades, lägo mycket grunt: nr:is 2, 3 och 4 alldeles vid jordytan, omslutna av vätrötter och humus. Jag fick den uppfattningen att dessa föremål blivit lagda ovanpå graven.

Fynd.

- 11295: 9 1: liten spjutspets med hullingar och tånge på 10 cm:s djup; spetsen riktad mot NV.
- 10 2: holkem till en spjutspets; läg i grästoven;
- 11 3: tången " " " " " "
- 12 4: bittet till en liten spjutspets; läg i grästoven;
- 13 5: tången med en del av klingan till en skramasax jämte ett stycke av klingan på 10 cm:s djup.
- 20 Hälften av ett ovalt, något skörbränt stenklot, som ursprungligen mått c:a 30 x 22 x 14 cm, samt
- 21. hälften av ett annat något mindre, också skörbränt, vars ursprungliga mått varit omkr. 28 x 18 x 13 cm.

20-21  
Puuhtuvat  
(N<sup>o</sup> 20-21) sähetyskettä  
fotograf pankin-  
jokst. f. Teegenrenin  
ilm. mukaan röyk-  
kiöön).

11295:17 Brända ben, järnbitar, 4 lerkärlsbitar, alla funna,  
 på olika ställen, 2 kvartsbitar, slagg- och lerklinings-  
 stycken, strödda över hela grävningsområdet men  
 kalrikast i dettas östra del.

Bilaga: karta. På denna har jag för lättare  
 orienterings skull utsatt den största av stenarna i röset, syn-  
 lig på kartan av år 1935 (fynden n:ris 14 och 15 invid densam-  
 ma), men där ej fullt riktigt inritad.

Troligen  
 ett godavöse

Avm. 50 m öster ut från röset n:o XIV ligger i åkern  
 ett ganska högt röse, 5,6 x 4 m, som troligen är en forn-  
 grav. Det är tätt beväxt med måbärsbuskar och en ovan-  
 lig stor vildtrybuske. Ganska stora kantsemar äro synliga  
 vid södra sidan. Då jorden omkring Lägpettkangas grav-  
 fält är nästan stenfri, vill man ej gärna tänka sig ett  
 odlingsröse, och dessutom skulle väl ur åkern uppträda  
 stenar knappast ha lämnats kvar mitt på densamma,  
 utan forslats till dess närmaste gräns vid gravfältet. Detta  
 förmodande utesluter naturligtvis inte möjligheten att en  
 och annan sten från åkern kastats upp på det ursprungli-  
 ga röset, vars undanskaffande ansetts alltför besvärligt.

Från Lägpettkangas överflyttade jag arbetsplatsen  
 till Latjinetiden, där jag beslutat pröva min lycka med  
 utgrävning av ett röse.

Miemoisby, Latjinetiden.

N:o 12.

Mitt över detta röse går vägen mellan Erik Holm-  
 bergs och Simon Erik Karlais' arvingars hemman.

Lägt, delvis jordbröjt röse, något insänkt i mit-  
 ten. Dess höjd - om man undantar några över dess yta  
 rätt högt uppstickande stenar - utgjorde endast omkr.  
 0,5 m. Det hade byggts med omsorg; särskilt gällde detta

↑

↓ kop. 2



kantstenarna, vilka övervägande voro stora och utvalda med jämna ytor. Den vackraste och största av dem var blocket vid sydvästra kanten med alldeles plan yta och lodrätt steyrande sidor. Anmärkningsvärd var även den pelar-  
lika, liggande stenen med släta ytor vid östra kanten. Kedjan av kantstenar var dock avbruten på några stäl-  
len vid nordöstra och sydöstra gränsen. De flesta av kant-  
stenarna voro helt eller delvis täckta av jord, och de, som  
markerade rösets norra gräns, höjde sig blott obetydligt  
över markytan. De siffror, som utsatts på dem, ange de-  
ras höjd över marken, medan siffrorna på stenar inne  
i röset utmärka, huru högt dessa stucko upp över rösytan.

Bland de sistnämnda tilldrog sig blocket i norra de-  
len såsom det största och högsta uppmärksamhet. Vid södra  
sidan av detta fanns en mindre grop, troligen åstadkom-  
men av skattsökare. Mitt emot detta block på ett avstånd  
av något mer än 2 m och c:a 0,8 m från södra kanten  
stod upprätt en något spetsig, ganska tunn sten, som  
höjde sig 0,5 m över rösytan och som sedan vid grävning-  
en visade sig till samma djupa insänket i röset. \*) Det  
framgick av undersökningen, att dessa båda stenar vo-  
ro förbundna med varandra med två rader stenar,  
bildande långväggarna i en kistliknande sättnings(ste-  
narna på kartan utmärkta med K).

Grävningen börjades vid östra kanten. Ett stycke in-  
nanför denna hittades brända ben. Stenarna lägo i blott  
ett lager, huvudsakligen och större - ett par av 2 mansbör-  
ders storlek. Kulturlagets grund, 15-20 cm, och i den  
samma iaktogs enstaka små kolbitar. På ett ställe, ut-  
märkt med ob, hittades ovanpå och under en flat sten

\*) Då denna sten på fotografien framträder tydligt på grund  
av för stark beskuggning har jag utmärkt den med ett snett kors.

på ett djup av 25-35 cm några obrända ben, som dock voro så förmuttrade, att de fölls sönder vid beröring; bland dem fanns fragment av en hästtand.

Mot mitten voro stenarna lagda i 2 lager; bottenstenarna voro stora, några av 3-4 mansbördors storlek. Kulturlagret mätte c:a 35 cm. Innanför den kistliknande stensättningen samt under den stora stenen 0,45 m K fanns rikligt med skötta, brända ben, inmängda i lerblandat backgrus till ett djup av c:a 30 cm, utan att något bestämt avgränsat kulturlager kunde särskiljas.

I södra delen innanför blocket 0,38 m och omkring den upprättstående stenen 0,5 m K sträckte sig kulturlagret ned till ett djup av 50 cm. I västra och nordvästra delen fanns ganska litet stenar, strödda omkring utan att bilda något egentligt lager. Kulturlagret här var grund, endast 10-15 cm. Däremot fanns på norra sidan av blocket K 0,74 m rikligt med sten, och jorden innehöll litet brända ben till ett djup av c:a 40 cm.

Nästan alla större stenar i röset voro ställda på kant eller spets, d. v. s. hade sin största utsträckning i vertikal riktning.

Röset innehöll rikligt med skorbrända stenar. Även de allra flesta över ytan uppstående större stenarna hade varit i beröring med eld. Så t. ex. hade brän det största blocket K 0,74 m ett par större skivor lösspjällets. Under sådana förhållanden är det egendomligt, att röset innehöll blott några små kolbitar och att några spår av sot inte kunde upptäckas.

#### Fynd.

- 11296: 1 1: litet konformigt beslag av järn (fragment),  
2 2: fragment av knivbrett (2).

11296: 3: liten kniv med svagt krumtöjd rygg, låg i korven,  
4: fragment av kniv (?),

5: järnbeslag av samma sort som fynd 1.

Brända ben, litet obrända <sup>11296: 8</sup> <sup>11296: 9</sup> samt fragment av häst-  
tand, järnbitar (alla dessa hittades inne i "kistan",  
mest på platsen för fyndet n:o 2), 1 liten <sup>11296: 6</sup> bronsbit,  
några små berklivningsbitar, 3 små <sup>11296: 10</sup> kvartsbitar, 2 små  
flintstycken <sup>11296: 11</sup>. Dessutom anträffades strödda över hela  
graven små flata, ködaktiga stycken, troligen naturbild-  
ningar (sjömalms?), av vilka några tillvaratogs och med-  
följa de övriga fynden. Jag minns mig, att dylika  
i ej ringa antal hittades i köset n:o 11, som undersök-  
tes 1937, men om något prov då insändes kan jag ej på-  
minna mig.

Vörå i augusti 1941

Jacob Tenggren.



Lågpett N:o 2 fr. SSW. Bakom skymtar  
N:o 5 med björken.



Lågpett N:o 3 fr. NNO.

Vöra, Koskeby, Lågpett



Vöra, Koskeby. Kullen med stenplanetna  
på Lågpett, sedd från V. Längst till  
vänster den månggreniga björken på n:o 5.

Foto E. Hågglund 1941.



Lågpett N<sup>o</sup> 6 fr. O. Bakom synes N:o 5  
med björken



Lågpett N<sup>o</sup> 7 fr. SW.



Lågpell No 4 fr. S.



Lågpell No 5 fr. VSV

Vörå, Koskeby, Lågfelt.



Lågfelt N:o 8 fr. O.



Võra, Koskeby, Lõppelt-  
kangas.



Võra, Lõppeltkangas. N<sup>o</sup> XXX fr. Ö.

Foto E. Hägglund 1941

Vörå, Miemois, Latjineliden



Vörå, Miemoisby. Latjineliden n:o 12 fr.  
SSV.

Foto E. Hägglund 1941.

VÖRÅ

Koskeby, Läppeltkangas

N:o XXX

Abraham Klemets' arvingars h:n



Skala 0 0,25 0,5 0,75 1 2 3 m

Alla synliga stenar utmärkta

Jacob Tegengren

1941

Läppeltkangas.

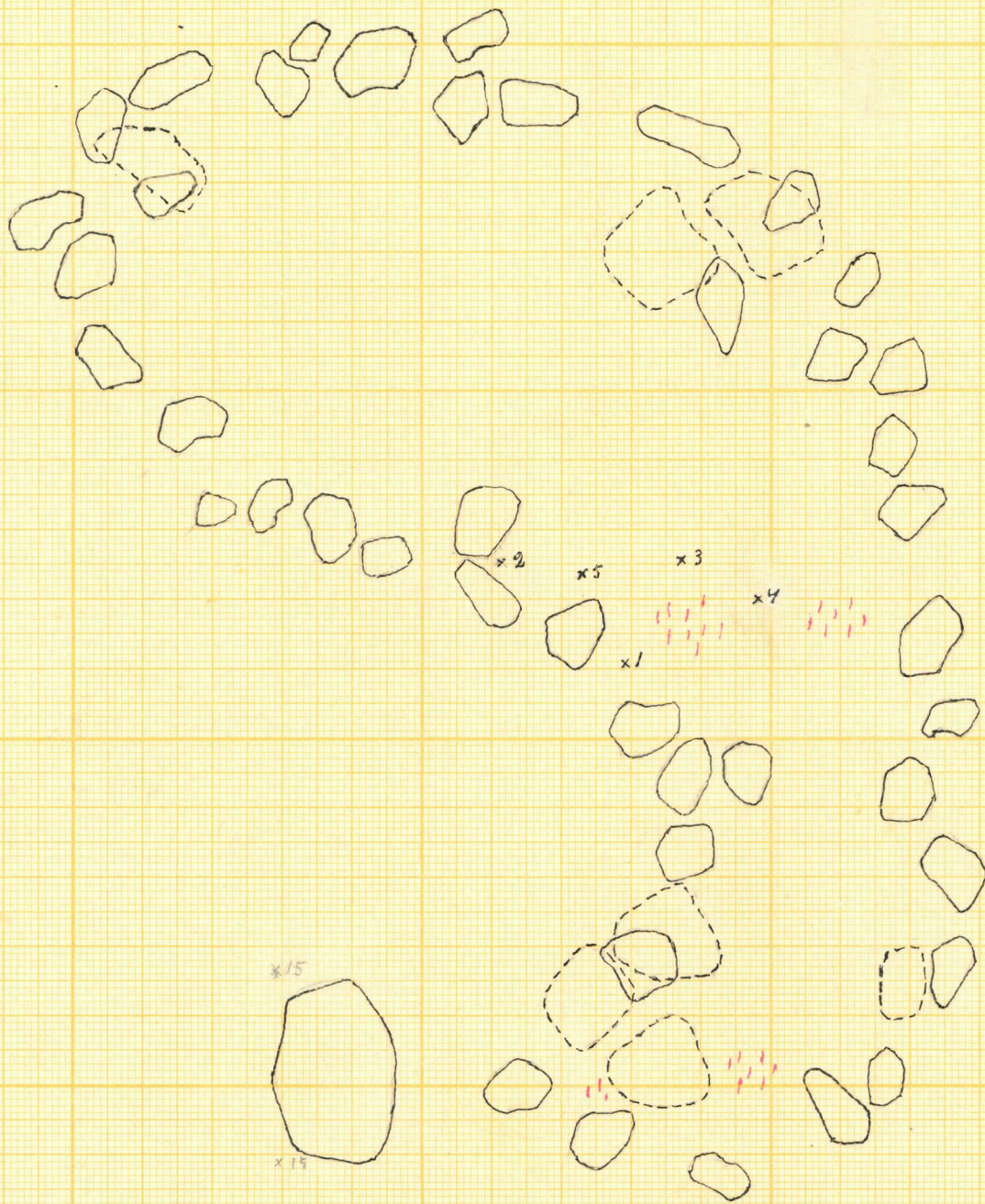
Fixpunkten på en 0,5 m hög flat sten 10 m SE från  
rosen N<sup>o</sup> XIV



# VÖRÅ

Koskeby  
Lägpeltkangas

Del av n:o XIV  
Abraham Klemets' arvingars hin



Jacob Tegengren  
1941

# VÖRÅ

Koskeby, Ljappelt

20

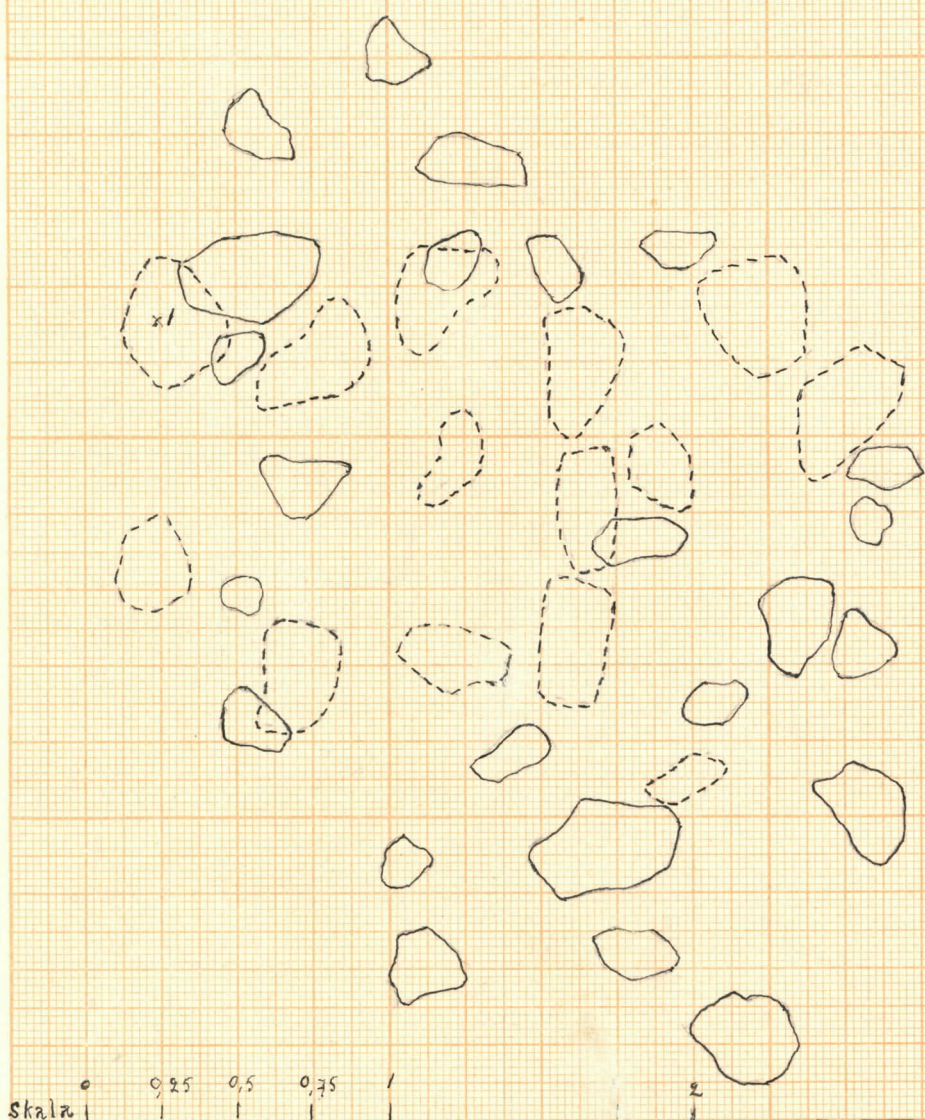
N:o 2  
Johannes Knubbs hin



15

10

5



Alla synliga stenar utmärkta

Jacob Tegengren

1941



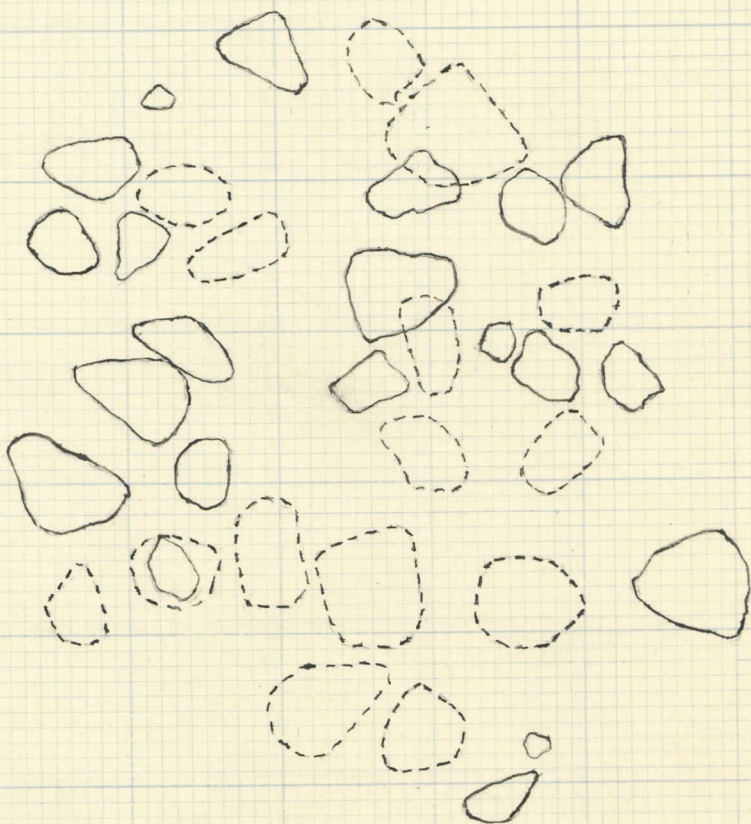
N:o 2201 r

# VÖRÄ

Koskeby, Lägget

N:o 3

Johannes Knubbs h:m



Skala 0 0,25 0,5 0,75 1 2 3 m

Alla synliga stenar utsatta

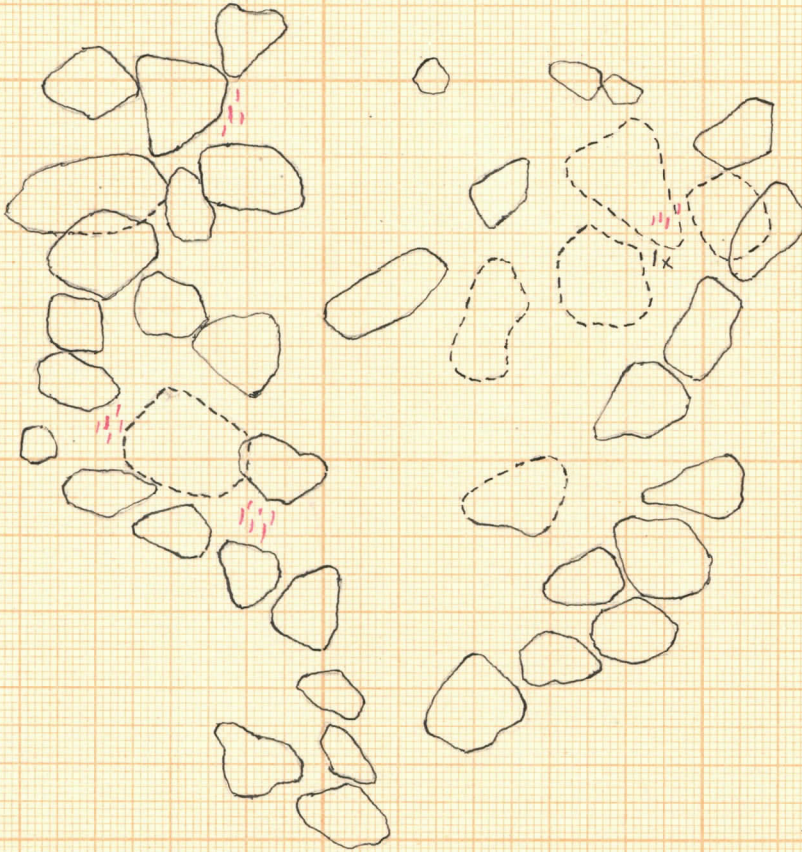
Jacob Tegengren 1941

# VÖRÅ

Koskeby, Lägelt

N:o 4

Johannes Knubbs hin



Alla synliga stenar inritade

Jacob Fegengren  
1941



# VÖRÄ

Miemoisby, Latjineliden

N:o 12



Alla synliga stenar inritade

Jacob Tegengren  
1941

35

40

45

50

55

60